

Російський «меморандум миру»: пропагандистська операція під прикриттям обміну полоненими

*Віктор БЕДЬ,
НДІ стратегічних та політико-правових досліджень
Карпатського університету імені Августина Волошина,*

м. Ужгород, 26 травня 2025 р.

I. Новий вкид Кремля: «документ про мир» замість реальних кроків

23 травня 2025 року міністр закордонних справ Російської Федерації Сергій Лавров оприлюднив заяву про підготовку так званого «всеосяжного мирного договору», який, за його словами, нібито буде передано українській стороні після завершення масштабного обміну полоненими у форматі «1000 на 1000» [1].

Однак ця ініціатива з боку Кремля не є кроком до припинення війни, а натомість становить черговий етап гібридної інформаційно-політичної операції. Подібні заяви мають на меті не діалог, а дезорієнтацію українського суспільства, західних союзників та міжнародної спільноти, створення ілюзії «миротворчості» на тлі подальшого ведення агресивної війни.

Фактично Росія намагається використати обмін полоненими — гуманітарну тему, яка викликає глибоку емоційну реакцію — як інструмент шантажу й пропагандистського прикриття своєї незмінної мети: знищення української державності.

II. Кремлівські тези: повторення імперських фантазій

Оголошення про «мирний меморандум» тісно пов'язане із загальним контекстом російської пропаганди, яка системно відтворює шість ключових тез, спрямованих на підрив суверенітету України та виправдання власної агресії:

1. Невизнання української нації.

Президент РФ Володимир Путін неодноразово заперечував існування української нації та державності до XX століття. У своїх виступах він стверджував, що Україна — це «історична помилка», а її територія нібито належить «історичній Росії» [2].

2. Міф про відновлення СРСР.

У кремлівському політичному дискурсі дедалі гучніше лунає теза про те, що Союз Радянських Соціалістичних Республік юридично не припинив існування, а Росія — його правонаступник. Це використовується як спроба обґрунтувати територіальні претензії до сусідніх держав, зокрема України і Білорусі [3].

3. Сталінізм як модель управління.

У сучасній Росії спостерігається системна героїзація Сталіна та ідеологічна реабілітація практик тоталітарного терору. Така політика не лише виправдовує репресії, а й легітимує використання диктатури як норми управління в сучасному суспільстві [4].

4. Зловживання темою військовополонених.

Російська Федерація традиційно використовує українських військовополонених як інструмент тиску: затагує обміни, маніпулює емоціями родин, перетворює гуманітарну проблему на політичний шантаж [5].

5. Маніпуляції щодо «захисту російськомовного населення».

Кремль десятиліттями просуває фейкову тезу про «утиски російськомовних» в Україні, використовуючи її як інструмент легітимізації вторгнення та окупації українських територій [6].

6. Спекуляції довкола УПЦ МП.

Російська пропаганда представляє обмеження діяльності Української Православної Церкви Московського патріархату як «переслідування віруючих», хоча насправді йдеться про обмеження дій церковної структури, яка відіграє роль агента впливу держави-агресора в Україні [7].

III. Суть «меморандуму»: ультиматум, а не мир

Так званий «мирний меморандум», який анонсує Кремль, не містить жодних ознак справжньої мирної ініціативи. Його зміст — це фактичний ультиматум, який має на меті капітуляцію України, знищення її суверенітету й перетворення на залежну від Росії державу.

Згідно з наявною інформацією та оцінками аналітичних центрів, таких як ISW [8], йдеться про вимоги, які є абсолютно неприйнятними з погляду міжнародного права, справедливості та здорового глузду. Серед ключових пунктів «меморандуму»:

- Створення буферної зони на території України — тобто легалізація окупації частини суверенної держави під виглядом «зони безпеки» для Росії.
- Визнання анексії тимчасово окупованих областей — вимога визнати території, захоплені силою, як частину РФ, попри міжнародно визнані кордони України, закріплені у Статуті ООН та Будапештському меморандумі.
- Демілітаризація Збройних Сил України — тобто вимога роззброїтись в умовах воєнної загрози, що фактично означає відмову від права на самооборону.
- Політична капітуляція під виглядом «угоди про мир» — при збереженні за Росією військової присутності, інструментів впливу й інформаційного контролю.
- Відмова від євроатлантичного курсу України — недопущення вступу України до НАТО, що суперечить суверенному праву держави визначати власні міжнародні союзи [9].
- Фактичне втручання у внутрішню політику України — через нав'язування умов формування органів влади, збереження УПЦ МП як «каналу впливу», контроль за інформаційним і мовним простором.
- Інструменталізація питання «прав російськомовних» — використання гуманітарної риторики для політичного диктату та майбутнього втручання під виглядом «захисту меншин» [6].

Усі ці вимоги мають на меті не припинення війни, а переформатування результатів агресії в дипломатичну площину. Це спроба змусити Україну визнати наслідки злочинів РФ, легалізувати окупацію, знищити військовий потенціал і політичну суб'єктність нашої держави.

Такий підхід не має нічого спільного з поняттям миру, а є продовженням війни іншими засобами — через примус, шантаж і маніпуляцію міжнародними інституціями.

IV. Нові загрози та розширений геополітичний контекст

Останні події, що відбулися у травні 2025 року, підтверджують: Російська Федерація вступила у нову фазу гібридної агресії проти України та демократичного світу. Збройна агресія більше не є єдиним інструментом Кремля — її доповнюють юридичні фальсифікації, інформаційно-психологічні атаки, дипломатичні спекуляції, використання третіх країн, таких як Угорщина, для дестабілізації ситуації на регіональному рівні.

1. Інформаційна війна щодо «нелегітимності України» [13]

Президент РФ Володимир Путін систематично повторює тези про нібито нелегітимність Президента України Володимира Зеленського, Верховної Ради та інших органів влади. Кремль намагається делегітимізувати українську державність і створити умови, за яких будь-які рішення Києва будуть поставлені під сумнів — у тому числі й на міжнародному рівні.

Цей наратив супроводжується прямими закликами до:

- проведення в Україні нових «демократичних» виборів під зовнішнім контролем;
- запровадження тимчасового міжнародного управління як альтернативи чинній владі.

Усе це — форма політичної диверсії, що має на меті руйнування конституційного ладу України зсередини.

2. Концепція «зовнішнього управління» Україною [14]

27 березня 2025 року Володимир Путін у публічному виступі запропонував ідею тимчасового зовнішнього управління Україною з боку міжнародної адміністрації під егідою ООН, США або «дружніх країн».

Ця теза:

- прямо суперечить Конституції України;
- є міжнародно-правовим абсурдом, оскільки Україна є повноцінною демократичною державою, а не територією з ознаками failed state (неспроможна держава);
- використовується Кремлем для легітимації майбутньої зміни влади в Україні з нав'язуванням проросійських або нейтральних кандидатур.

3. Відродження нарративу про незаконність розпаду СРСР [3]

Російські високопосадовці, зокрема депутати Держдуми, заявили про нелегітимність розпаду Союзу РСР у 1991 році. Прозвучала теза, що СРСР юридично не припинив існування, а тому РФ може вважатися не лише правонаступником, а і центральним органом колишнього Союзу.

Такі заяви:

- створюють юридичну основу для претензій на території країн-сусідів, зокрема України та Білорусії;
- підривають міжнародне право і Статут ООН;
- готують ідеологічне підґрунтя для сценарію створення нової «слов'янської федерації» під контролем Кремля.

4. Антиукраїнська кампанія Віктора Орбана та Угорщини [11]

Прем'єр-міністр Угорщини Віктор Орбан, на тлі падіння рейтингу напередодні парламентських виборів 2026 року, розгорнув агресивну антиукраїнську кампанію.

Основні тези угорської пропаганди:

- Україна нібито становить загрозу для угорської ідентичності;
- Київ буцімто порушує права угорської меншини на Закарпатті;
- Україна є токсичним чинником для ЄС.

Угорські партії в Україні — зокрема КМКС – Партія угорців України та Демократична спілка угорців України — стали інструментами зовнішнього впливу у внутрішній політиці України. Їхня реєстрація суперечить Конституції (ст. 36) та Закону України «Про політичні партії», оскільки вони створені за етнічною ознакою.

Орбан блокує євроінтеграцію України, просуває нарративи Кремля, а лідери угорських структур в Україні — Ласло Бринзович (втік до Будапешта, підозрюється у держзраді) і Ілдіко Орос (виступає з антиукраїнською риторикою) — стали ключовими фігурами гібридного фронту на Закарпатті.

5. Спроба нав'язати капітуляцію під виглядом переговорів [15]

Після заяви Лаврова про «меморандум миру», Кремль ініціює серію імітацій переговорів.

Основні цілі Москви:

- визнання анексованих українських територій;
- відмова від НАТО та зміна західноєвропейського курсу України;
- створення уряду «перехідного типу» під егідою РФ або ООН.

Аналітики ISW (офіційний сайт: <https://www.understandingwar.org/>) та Financial Times (офіційний сайт: <https://www.ft.com>) зазначають: Кремль не готується до припинення вогню, а лише використовує дипломатію для виграшу часу і зміни стратегічного балансу [8; 15].

Висновок

Росія, поряд з продовженням масових обстрілів України, запустила масштабну гібридну спецоперацію нового рівня, у якій:

- інформація доповнює ракети;
- наративи — снаряди;
- псевдопереговори — форми дипломатичної агресії.

Україна має:

- залишатися рішучою;
- викривати сценарії Кремля;
- діяти на випередження;
- зберігати внутрішню стійкість та національну єдність перед будь-якими спробами нав'язування капітуляції в «мирному» форматі.

V. Стратегічна мета РФ: контроль, не компроміс

Російська Федерація не прагне досягти миру через взаємно прийнятні компроміси — її стратегічна мета полягає у встановленні контролю над Україною у політичному, безпековому, культурному та духовному вимірах.

Так званий «меморандум миру», який Кремль готує для міжнародної спільноти та української сторони, є лише дипломатичною обгорткою для просування власних неоколоніальних намірів. Це не переговорна пропозиція, а форма оформлення наслідків агресії у вигляді політичного тиску.

Основні цілі РФ, які ховаються за риторикою «миру»:

1. Закріплення військових результатів агресії

Росія прагне перевести здобуті внаслідок збройної окупації позиції у формат «узгоджених територіальних змін» або «буферної зони» — тобто узаконити свою присутність на захоплених землях, зберігаючи військову загрозу на майбутнє.

2. Нейтралізація України як суб'єкта міжнародної політики

Вимоги щодо «нейтрального статусу», обмеження обороноздатності, заборони членства в НАТО та формалізація російського впливу всередині країни — усе це спрямоване на перетворення України на залежну напівдержаву в «сірій зоні» між Росією та Заходом [8].

3. Контроль над внутрішньою політикою через «гібридні механізми»

До таких механізмів належать:

- релігійні структури (передусім — УПЦ МП);
- гуманітарні й мовні питання;
- вплив на освіту, інформаційний простір, політику в регіонах;
- інституції, що зберігають зв'язок з РФ фінансово чи ідеологічно.

Це — спроба зберегти важелі впливу без прямої військової окупації.

4. Злам національної єдності України

Кремль розраховує, що:

- в умовах військової втоми;
- економічних труднощів;
- тиску частини західних політиків —

в українському суспільстві сформується внутрішній запит на «мир будь-якою ціною». Це відкриває шлях до дестабілізації держави зсередини через протестні настрої, інформаційні кампанії та політичне роздвоєння.

5. Підрив довіри до інституцій Заходу

Росія цілеспрямовано:

- дискредитує європейську підтримку України;
- просуває тезу про «втому від війни»;
- намагається роз'єднати ЄС і НАТО;
- підважує довіру до США як гаранта безпеки у Європі.

Це — частина довгострокової кремлівської доктрини: розколоти демократичний світ, відновити сферу впливу і витіснити Україну з геополітичної гри.

Позиція аналітиків

Аналітики американського Інституту вивчення війни (ISW) чітко зазначають: усі так звані «мирні ініціативи» Кремля — це елементи стратегії затягування часу, переформатування результатів війни та зміна суверенного статусу України на користь Москви [8].

VI. Висновки і стратегічні орієнтири для України

Російський так званий «меморандум миру» — це не спроба припинити війну, а продовження агресії у дипломатичній, правовій, інформаційній та духовних формах. Зміст заяв Кремля свідчить про прагнення не до компромісу, а до капітуляції України, не до миру, а до трансформації нашої держави в зону залежності — політичної, культурної, духовної, безпекової.

У цих умовах стратегічна позиція України має бути рішучою, твердою та послідовною.

Ось головні орієнтири, яких Україна має дотримуватись:

1. Жодних поступок суверенітетом і територіальною цілісністю

Будь-який «мирний договір», що передбачає визнання окупованих територій, «буферних зон», втрат статусу державного контролю над прикордонними регіонами або обмеження обороноздатності України — є політичним самогубством.

Жодна правова конструкція, жоден міжнародний «план» не може суперечити Конституції України, Статуту ООН та міжнародно визнаним межах нашої держави.

2. Обороздатність — ключ до виживання і стримування

Збройні Сили України, сектор безпеки, стратегічна логістика та високоточні технології — це не лише інструменти оборони, а й гарантія того, що жодна «мирна ініціатива» не буде нав'язана силою.

Уся система державного управління має бути підпорядкована оборонній стратегії — від бюджетних рішень до дипломатичної риторики. Армія, моральний тил і мобілізаційна готовність — основа сучасного патріотизму.

3. Питання ядерного стримування — в площині національного права на захист

У світлі відвертого ігнорування Будапештського меморандуму та неспроможності міжнародних гравців гарантувати безпеку України, питання повернення до ядерного потенціалу або створення інших форм стратегічного стримування має бути предметом широкого національного та міжнародного обговорення [9].

Україна має право на самозахист. І якщо гарантії не діють — постає потреба створити нову архітектуру безпеки, засновану на реальних можливостях, а не на порожніх деклараціях.

4. Курс на ЄС і НАТО — незворотний і життєво необхідний

Членство України в Європейському Союзі та НАТО — не ідеологічна мета, а гарантія виживання в майбутньому. Жодна третя сторона (а тим паче держава-агресор) не має права впливати на геополітичний вибір українського народу.

Будь-яка «нейтралізація» України — це стратегічна перемога Кремля. Натомість тверде просування до євроатлантичної інтеграції є ключовою складовою міжнародної суб'єктності та національного самозахисту.

5. Викорінення інструментів гібридного впливу РФ — пріоритет на роки
Йдеться не лише про військові чи дипломатичні аспекти, а про глибоке очищення внутрішнього простору України від усіх механізмів російського впливу: релігійного (зокрема УПЦ МП), інформаційного (медіа, соцмережі), культурного (проросійські наративи), освітнього (імітація двомовності) тощо.

Це — національна безпекова програма, яка має діяти системно, правово і безкомпромісно. Будь-які структури, що працюють на інтереси ворога, повинні бути або ліквідовані, або ізольовані відповідно до закону.

6. Гуманітарна та стратегічна гнучкість без капітуляції

Поряд з усією вищенаведеною позицією маємо чесно усвідомлювати: в умовах виснажливої війни, зростаючих втрат серед цивільного населення й військових, держава має бути готова до тактичної гнучкості.

Можливі тимчасові компроміси щодо статусу частини тимчасово окупованих територій, але без їхнього юридичного визнання за Російською Федерацією, без зміни позиції щодо суверенітету й міжнародного права.

Ми не маємо права допустити повне фізичне виснаження українського народу. Україна не має вести війну до знищення своїх громадян, ігноруючи принципи

гуманної відповідальності. Водночас жодна гнучкість не має стати капітуляцією або заміною перемоги.

Висновок

Україна не може дозволити собі слабкість чи нерішучість. Але ми також не маємо права перетворити війну на безкінечне самознищення.

Мета — перемога, але через мудру, морально відповідальну і стратегічно точну державну політику.

VII. Рекомендації

З огляду на масштаб, складність і багатовимірність гібридної агресії Російської Федерації проти України, формування адекватної та стійкої національної відповіді вимагає чіткої державної стратегії, жорстких управлінських рішень, моральної відповідальності та системної взаємодії із зовнішніми партнерами. Нижче подано конкретизовані блоки рекомендацій.

На міжнародному рівні:

- Викривати дипломатичні та інформаційні маніпуляції Кремля, зокрема фальшиві тези про «утиски російськомовного населення» в Україні, «переслідування» УПЦ МП, заяви про «нелегітимність української влади», «зовнішнє управління» чи «права етнічних меншин» як привід для втручання [6; 7; 13].
- Не допустити включення фейкових «мирних ініціатив» РФ до міжнародного порядку денного без участі України. Україна має рішуче блокувати будь-які формати переговорів, де просуватимуться умови агресора — навіть під виглядом «нейтралітету» чи «тимчасових домовленостей».
- Посилити дипломатичну присутність і адвокацію у столицях союзників, особливо там, де активізуються популістські чи проросійські сили. Потрібна безперервна робота з парламентами, аналітичними центрами, ЗМІ та лідерами громадської думки.
- Ініціювати створення міжнародного міждержавного формату з протидії гібридним загрозам РФ, з акцентом на інфільтрацію через релігійні, політичні, гуманітарні, культурні канали.

2. У внутрішній політиці та національній безпеці:

- Забезпечити повну мобілізацію оборонного, економічного та науково-технічного потенціалу країни. Військово-промисловий комплекс має працювати у режимі воєнного стану. Держава має зосередити стратегічні інвестиції на розвитку та масштабному виробництві боєприпасів усіх типів, артилерійських систем, безпілотних літальних апаратів (БПЛА), засобів протиповітряної оборони (ППО), радіоелектронної боротьби (РЕБ), захищеного мобільного зв'язку, кібербезпеки, систем автоматизованого управління військами, новітніх зразків високоточної балістичної та стратегічної зброї, а також на формуванні стратегічної авіації та впровадженні технологічних новацій у військово-морському флоті.
- Усунути всі прояви корупції, насамперед у сфері воєнних закупівель, мобілізаційної логістики, розподілу гуманітарної допомоги, діяльності судової системи, бюджетного управління, логістичних процесів, ліцензування та дозволів у сфері господарської діяльності. Під час війни корупція — це не просто злочин, а форма державної зради, яка послаблює обороноздатність, підриває довіру суспільства та грає на користь ворогові.
- Протидія та викорінення корупції мають стати одним із ключових стратегічних пріоритетів державної політики на шляху до:
 - утвердження національної єдності, забезпечення соціальної справедливості;
 - відновлення довіри до державних інституцій;
 - реалізації принципу верховенства права;
 - наближення перемоги над російським агресором.
- Забезпечити національну і духовну єдність, підтримку військових, ветеранів, родин загиблих, ВПО. Україна має бути не лише фронтом спротиву, а й тилом справедливості, моральної відповідальності й гуманного лідерства.

Рішуче ліквідувати інструменти гібридного впливу РФ, зокрема:

- заборонити діяльність політичних партій, створених за етнічною ознакою, як-от КМКС – Партія угорців України та Демократична спілка угорців України, що прямо суперечить Конституції України (ст. 36) і Закону України «Про політичні партії»;
- припинити участь таких партій у місцевому самоврядуванні, зокрема в Закарпатській області, де вони активно використовуються Угорщиною у гібридній війні;

- необхідно посилити правову реакцію держави на дії осіб, які здійснюють або сприяли антиукраїнській діяльності під прикриттям псевдополітичної чи псевдогромадської активності, зокрема під приводом нібито захисту прав угорської національної меншини в Україні. Йдеться, зокрема, про Ласло Бринзовича, який втік до Будапешта та перебуває під підозрою у державній зраді, а також Ілдіко Орос — публічну особу, яка неодноразово виступала в Угорщині з відверто антиукраїнською і антидержавною риторикою, що підриває національну єдність, дискредитує Українську державу на міжнародному рівні та використовується як інструмент гібридного впливу з боку країни-члена НАТО — Угорщини, яка насправді виконує роль стратегічного союзника Кремля на західному напрямку. Такі дії мають бути предметом комплексної правової оцінки з боку правоохоронних органів, контррозвідки та органів державної безпеки, а також дипломатичного реагування у межах системної протидії зовнішньому втручанню та загрозам міжетнічної стабільності в Україні.

3. У сфері духовної, інформаційної та культурної безпеки:

- Заборонити діяльність релігійних структур, підпорядкованих Москві (зокрема УПЦ МП), як каналів впливу країни-агресора, з одночасною підтримкою національно орієнтованих релігійних інституцій.
- Сприяти розвитку та утвердженню Православної Церкви України як духовної основи єдності українського народу та історично сформованої національної Церкви в межах незалежної Української держави. Поряд із цим, держава повинна гарантувати реалізацію конституційного права на свободу світогляду і віросповідання для всіх релігійних організацій, за умови, що їхня діяльність:
 - не суперечить законодавству України;
 - не перебуває у підпорядкуванні державі-агресору — Російській Федерації;
 - не координується з структурами так званого "Московського патріархату", який виконує функцію "духовного гібридного інструменту" у війні проти України.
- Активізувати політику інформаційного наступу: пояснювати позицію України у світі, доносити правду про війну, демонструвати гуманітарний вимір спротиву, транслювати історію моральної боротьби українців.

- Забезпечити ідеологічне відновлення культурної політики держави, через зміцнення мовної єдності, гуманітарного патріотизму, історичної правди, протидію культурній капітуляції.
- Розширити співпрацю з українською діаспорою, формуючи глобальну мережу партнерства в медіа, дипломатії, бізнесі, освіті.
- Відкрити духовно-культурні дипломатичні місії України в країнах-союзниках з метою представлення національних інтересів, підтримки української діаспори, популяризації української духовної спадщини та посилення міжкультурного діалогу.

Будь-яке співробітництво релігійних організацій із країною-агресором має бути об'єктом правового реагування з боку держави, відповідно до норм безпеки, національного суверенітету та чинного законодавства про деколонізацію і деімперіалізацію.

Загальний підсумок

Україна має діяти не лише як фронт оборони, а як центр політичної, моральної і духовної ініціативи, лідер у боротьбі за право на життя, ідентичність, справедливість, свободу.

Ми не повинні повторити жодної чужої помилки: ні у вигляді капітуляції, ні у вигляді нескінченної, неефективної війни. Тільки перемога — але перемога розумна, гуманна, стратегічна і безкомпромісна — зможе дати нам і світу справжній мир.

VIII. Заключні тези

Війна Російської Федерації проти України — це не лише війна за території. Це цивілізаційне протистояння, війна за право бути собою, за істину, за життя вільної людини у вільній державі. Так звані «мирні ініціативи» Кремля — це не шлях до миру, а стратегія підпорядкування. Їхня мета — змусити Україну визнати наслідки агресії, погодитись із тимчасовою або постійною втратою суверенітету, прийняти зовнішнє управління й здати демократичні інститути.

У такій ситуації єдиною гарантією справжнього миру є перемога України. Але перемога не лише у військовому сенсі.

Це:

- повне відновлення політичної ідентичності української нації;
- непорушність міжнародної суб'єктності України;
- незворотність євроатлантичного вектора розвитку;

- моральне і духовне лідерство України серед посттоталітарних націй.

Світ має знати і визнати:

- Мир можливий лише на умовах права, свободи і справедливості.
- Будь-які спроби домовлятися з Кремлем «на півдорозі» — це легалізація злочину, а не дипломатія.
- Росія — не партнер у переговорах, а агресор, який використовує зброю, релігію, інформацію, енергію, політичну корупцію як інструменти глобальної світової війни.
- Кремлівські наративи про «врегулювання» — це спроба нав'язати капітуляцію у формі мирної угоди.

Україна має залишатись незламною:

- Сила — це не лише танки й ракети. Це єдність, стратегія, мораль, духовність, візія, дипломатія й правда.
- Твердість — це відмова від поступок, що суперечать Конституції, праву, національному інтересу.
- Стратегічне бачення — це розуміння, що війна триває на багатьох фронтах: військовому, інформаційному, духовному, економічному, юридичному.
- Перемога — це не лише повернення кордонів. Це демонтаж усіх тоталітарних механізмів, через які РФ намагалась і намагається знищити Україну як націю.

І наостанок:

- Ми не обирали цю війну, але ми обираємо — не зламатися.
- Ми не бажаємо зла нашим ворогам, але не дозволимо їм вирішувати нашу долю.
- Ми хочемо миру — але тільки того, що здобутий на умовах правди і міжнародного права, а не брехні.
- Бо правда — це наш щит, а перемога — це її ім'я.

Список джерел

1. Радіо Свобода. Заява Лаврова щодо «мирного договору», 23 травня 2025 р.
Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-lavrov-dokument-vrehulyuvannya-viyny/33422551.html>
2. Вікіпедія. Інтерв'ю Володимира Путіна Такеру Карлсону [Електронний ресурс].
Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
3. Радіо Свобода. ISW: Росія просуває наратив про «незаконний» розпад СРСР і необхідність переговорів, 23 травня 2025 р.
Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-isw-rosia-rozpad-srsr-perehovory/33422022.html>

4. Радіо Свобода. «Росія — це СРСР у новій обгортці» – історик про ностальгію Кремля за імперією, 2 січня 2018 р.
Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/russia-ussr/28950970.html>
5. Суспільне. Росія утримує у полоні понад 14 тисяч цивільних громадян України — Верещук, 24 травня 2025 р.
Режим доступу: <https://suspilne.media/786885-rosia-utrimue-u-poloni-ponad-14-tisac-civilnih-gromadan/>
6. UAOnline. УПЦ МП — частина Російської православної церкви, яка служить інтересам Кремля — релігієзнавець, 8 січня 2025 р.
Режим доступу: <https://uaonline.com.ua/2025/01/08/упц-мп-частина-російської-православн>
7. DailyLviv. Незмінна мета кремлівських апологетів «руського міра» — поглинання та розподіл України, 24 травня 2025 р.
Режим доступу: <https://dailylviv.com/news/polityka/nezminna-meta-kremlivskykh-apolohetiv-russkoho-myra-pohlunannya-ta-rozpodil-ukrayiny-134449>
8. Українська правда. Коментарі С. Кислиці щодо ядерного статусу України.
Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/news/2024/11/28/7486650/>
9. 24 канал. Гібридна загроза для Європи: як далеко може зайти Росія, 24 травня 2025 р.
Режим доступу: https://24tv.ua/gibridna-zagroza-dlya-yevropi-yak-daleko-mozhe-zayti-rosiya_n2727387
10. Сидоренко С. Орбан діє як союзник Росії: що сталося на саміті ЄС у Брюсселі, 23 травня 2025 р. // Європейська правда.
Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2025/05/23/7212262/>
11. Радіо Свобода. Анексія Білорусі: як Росія інтегрує сусіда та знищує його незалежність, 16 листопада 2023 р.
Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/rfe-rl-aneksiya-bilorus-rosiya/33283667.html>
12. Радіо Свобода. Путін запропонував «познішнє управління» в Україні — реакція Києва, 28 березня 2025 р.
13. Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-putin-zaproponuvav-poznishnie-upravlinnia-v-ukraini/33362272.html>
14. Радіо Свобода. Держдеп США відреагував на заяву Путіна про «управління» в Україні, 1 квітня 2025 р.
Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-derzhdep-reaktsiya-putin-upravlinnya/33366189.html>
15. Радіо Свобода. ISW: Путін прагне переговорів, щоб перехопити ініціативу — грає на очікуваннях Трампа, 22 травня 2025 р.
Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-isw-putin-tramp-ukraina/33419971.html>